

Posudek bakalářské práce

Michaela Röschová:

Operacionalizace v sociálních vědách: filozoficko-vědní východiska a vybrané přístupy

Práce zvládá mimořádně náročné téma s obdivuhodnou bravurou, připomene-li, že jde o práci bakalářskou (a vysloveně teoreticko-metodologicky orientovanou). Je třeba zdůraznit, že vznikla zcela samostatně, takže všechny původní přínosy díla patří autorce. Imponuje objemem zpracované a zhodnocené zahraniční literatury, je přitom napsána čtivě a srozumitelně. Vysoce překračuje nároky na bakalářskou práci, věnuje se u nás minimálně zpracovávanému tématu a přináší osobitý pohled, založený na komparaci neopozitivistické tradice a realistické filozofie vědy.

Samozřejmě nebylo možné očekávat, že budou vyčerpány všechny možnosti výkladu – práce přece jen postupuje v jedné historické linii (i když ne vždy zcela ortodoxně) postupného zrealističtění původních kategorických tezí, v ní ovšem hrály roli i další směry kritizující operacionalizaci a její praktiky (od kvalitativních metodologů přes frankfurtskou školu až k marxismu). Analýza tohoto druhu by ovšem vyžadovala větší plochu a výzvou by bylo hledání dalších možností pozitivního řešení (anebo aspoň kritiky těch předchozích, včetně mého...). Je dobře, že autorka má tyto možnosti před sebou, rozhodně prokazuje velký potenciál i pro zvládnutí syntetičtější zaměřených úkolů. V této fázi je třeba ocenit jak její návrat ke kořenům, například připomenutí několika možností čtení Bridgmana, tak shrnutí hlavních koncepcí posledního dvacetiletí. Tyto výsledky by jistě bylo možno publikovat.

Autorku bych jenom rád upozornil na to, že používání faktorové analýzy jako nástroje uspořádání nebo strukturace sady proměnných (ať v explorační, nebo konfirmační variantě) je sice už dávno běžně zavedenou praxí, avšak ne vždy je možné interpretovat výsledky tak, že hledáme společnou příčinu (srovnej 28 a 29). Prostě nacházíme a někdy jen obtížně vysvětlujeme část společné variance v naději, že to konvenuje našim operacionálním východiskům. Ale to vše se v rámci magisterského studia záhy objasní.

Práce M. Roeschové představuje mimořádný intelektuální i pracovní výkon a přináší některé nové pohledy. Proto po mém soudu nestačí práci doporučit k obhajobě s předpokladem výborného hodnocení: měla by být oceněna i jinými formami. Bylo velmi snadné být jejím vedoucím a snad mohu dodat, že jsem byl touto rolí vskutku poctěn.

Praha, 3.9.2012

Doc.PhDr. Jiří Buriánek, CSc.